

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Katse horisonttiin, tiedosta toimintaan

Ympäristöministeriön ajankohtaiset ja
terveiset

Maaret Väänänen, ohjelmapäällikkö
Ympäristöministeriö

Lintuvesipäivät 1.-2.9.2026 Helsinki

Toimintaympäristö muuttuu, välillä nopeastikin. Miten muutamme toimintaamme?

- Sikaruton kaltaiset laajavaikutteiset ilmiöt
- Valtiontalouden tilanne ja siitä seuraavat säästöt
- Valtiohallinnon organisaatiouudistus: lupa- ja valvontavirasto & elinvoimakeskukset
- Perinnebiotooppien jatkuvan hoidon rahoitushaasteet
- Ennallistamisasetus

Myös ennallistamisasetus
vahvistaa tarvetta siirtyä
yksittäisten kohteiden
tarkastelusta
kohtiuseiden
elinympäristöjen
muodostamia laajempia
ja toiminnallisia
kokonaisuuksia.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

- Ennallistamissuunnitelma on **Suomen kansallinen tiekartta EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoon** => siinä määritellään, millä keinoilla asetuksen tavoitteet saavutetaan vuoteen 2050 mennessä
- **Strateginen ja vaiheittain tarkentuva kokonaisuus**, jossa jäsenvaltioille jää liikkumavaraa valita kustannustehokkaimmat ja kansallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut
- **Ei ole yksityiskohtainen toteutussuunnitelma**, jossa päätettäisiin yksittäisistä ennallistamiskohteista tai velvoitettaisiin maanomistajia tiettyihin toimiin
- Suunnitelmassa ei määritellä tarkkoja alueita, hankkeita tai toteutustapoja, vaan nämä ratkaisut tehdään erikseen toimeenpanovaiheessa ja kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa

Valmistelun tilanne ja jatkoaskeleet

- Ennallistamissuunnitelman **ensimmäisen luonnoksen** päätavoitteet ja -toimenpiteet on määritelty
- Suunnitelman luonnos on ollut lausunnolla heinä-elokuussa ja lausuntopalautetta koostetaan parhaillaan
- Poliittiset keskustelut ovat samanaikaisesti käynnissä
- Tavoitteena suunnitelman luonnoksen toimittaminen EU:lle mahdollisimman pian
- Samalla suunnitelman merkittävä lisärahoitustarve on tarpeen tuoda selkeästi esille, jotta sitä voidaan hyödyntää tulevan EU:n rahoituskauden neuvotteluissa
- Kyse on vasta suunnitelman ensimmäisestä luonnosversiosta, jota tullaan päivittämään vielä ennen lopullisen version toimittamista komissiolle syyskuun 2027 alkuun mennessä.

Tavoitteet 1/2

- Maa- ja meriluontotyyppien ennallistamis- ja palauttamistavoitteet (art. 4 ja 5) on pääosin määritelty
 - Asetuksen sallimat joustot käytetty täysimääräisesti
 - Metsäisten luontotyyppien tavoitteet ovat vielä auki
 - Asetus edellyttäisi Suomelta erityisesti suuria soiden ennallistamis-pinta-aloja: esitetään, että neljän laaja-alaisimman suoluontotyyppin osalta tavoitellaan vain n. 30 % ennallistamis-pinta-alaa asetuksenmukaisen 80-90 % sijaan
 - Vuoteen 2030 mennessä luontotyyppien ennallistamisen heikentyneen pinta-alan kokonaistavoitteesta (30 % asetuksen mukaan) voitaisiin saavuttaa n. 20 %. Pinta-alasta suurin osa olisi vesi- ja rannikkoluontotyypppejä
 - **Lajien elinympäristöjen lisäisten tavoitteiden määrittely edellyttää vielä lisäselvityksiä ja jää myöhempään ajankohtaan**
- Kaupunkiympäristöt (Art. 8):
 - Koskee Suomessa 67 kuntaa, kaupunkiekosysteemialueiden rajaukset päätetty

Tavoitteet 2/2

- Jokiesteet (Art. 9): poistettavat ja kartoitettavat esteet tunnistettu
 - Vuoden 2020 jälkeen on poistettu 69 estettä ja vuoteen 2030 mennessä on tarkoitus poistaa 55 estettä lisää, jolloin yhteensä 2 242 km jokikilometriä saataisiin vapaana virtaaviksi
- Pölyttäjäkantojen tilan parantamisen toimenpiteet on tunnistettu (Art. 10)
- Maatalous- ja metsäindikaattorit on valittu (Art. 11 ja 12)
- Turvemaiden ennallistamisen tavoitteista (Art. 11) on linjattu
 - Pyritään hyödyntämään asetuksen mahdollistamat joustot mahdollisimman tehokkaasti
- Tavoitteet ja toimenpiteet asetuksen edellyttämien seurantojen järjestämisestä ja tietopuutteiden paikkaamiseksi on määritelty
- Hallituksen esitys heikentämättömyysvelvoitteen kansallisesta toimeenpanosta on valmisteilla

Keskeiset toimenpiteet

- **Nykyisten ohjelmien toimeenpanon jatkaminen ja mahdollinen tehostaminen: Helmi, METSO, Ahti, Sotka, Nousu**
- Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanon tehostaminen
- Toimijoiden osaamisen kehittäminen
- Informaatio-ohjauksen lisääminen
- Tietopuutteiden paikkaaminen: luontotiedon ja tietojärjestelmien parantaminen
- Erityisesti luontotyyppejä koskevan seurannan kehittäminen
- Kaupunkivihreän lisääminen monipuolisella keinovalikoimalla
- Lainsäädännön kehittäminen
- Tuki- ja rahoituskeinojen kehittäminen, rahoituspohjan laajentaminen; EU-rahoituksen täysimittainen hyödyntäminen

Maanpuolustuksellinen ennallistaminen

- Työryhmä on selvittänyt itäisen Suomen maaston luonnollisten etenemisesteiden hyödyntämistä ja kunnostamista maanpuolustusta ja rajaturvallisuutta palveleviksi elementeiksi
- Erityisesti soiden ennallistamisesta voitaisiin saada merkittävää maanpuolustuksellista hyötyä. Mittakaava voi olla merkittävä: laajuus ja rahoitustarve vielä arvioitavana
- Ennallistamisasetuksen toimeenpano ei rajoita puolustusvoimien toimintaa, mutta puolustusvoimien harjoitustoiminnan hyödyt luonnon monimuotoisuuden tietyille piirteille ovat korvaamattomia ja yhteistyön jatkuu osana kansallista ennallistamissuunnitelmaa

Kustannukset ja rahoitus

- Arviot ennallistamissuunnitelman toteuttamisen kustannuksiksi täsmentyvät vielä suunnitelman valmistelun edetessä
 - Kustannusarviot erityisesti v. 2030 jälkeiselle ajalle ovat tässä vaiheessa vain suuntaa-antavia ja täsmentyvät kun suunnitelmaa päivitetään v. 2032 ja 2042 mennessä
- Ennallistamissuunnitelman toteuttamisen kokonaiskustannuksiksi vuosille 2026–2050 on arvioitu yhteensä n. 1,2 miljardia euroa vuodessa. Kustannuksia valtiolle arvioidaan olevan nykytason perusteella n. 900 miljoonaa euroa vuodessa
 - Ennallistamissuunnitelman toimenpiteiden nykyinen määrärahataso on n. 650 miljoonaa euroa vuodessa
- Julkisen talouden syvien alijäämien vuoksi ei voida olettaa, että ennallistamissuunnitelman toimenpiteiden määrärahatarpeet katettaisiin kaikkinsa valtion budjetista. Tämän vuoksi suunnitelmaluonnokseen on koottu rahoituspohjan laajentamista koskevia toimenpiteitä
- EU-rahoituksen kohdentamista ennallistamisasetuksen toimeenpanoon lisätään hyödyntämällä laajasti eri rahoitusmekanismien tarjoamat mahdollisuudet uudella vuodelt 2028-2034 kattavalla rahoituskehyskaudella
- Luonnonarvomarkkinat tarjoavat uudenlaisen keinon kanavoida yksityistä rahoitusta monimuotoisuuden edistämiseen

Mitä ennallistamisasetuksesta on ymmärrettävä

- Ennallistamisasetus on voimassaolevaa EU-lainsäädäntöä
- Ennallistamisasetuksen toimeenpano on haasteellista ja aiheuttaa väistämättä kustannuksia kaikille jäsenmaille, ei vain Suomelle
- Asetuksen päätavoite on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen EU:n alueella – samalla sen toimeenpano edistää monia muita meille tärkeitä asioita kuten:
 - torjuu ilmastonmuutosta,
 - parantaa vesien ja merten tilaa,
 - parantaa kansallista ja EU-tason ruokaturvaa,
 - torjuu ympäristön pilaantumista,
 - tuo myönteisiä terveysvaikutuksia,
 - parantaa matkailun edellytyksiä,
 - jne.
- Ennallistamisasetuksen toimeenpanoon on aikaa ainakin v. 2050 asti, kaiken ei siis tarvitse tapahtua heti

- Suunnitelmassa ei määritellä tarkkoja alueita, hankkeita tai toteutustapoja, vaan nämä ratkaisut tehdään erikseen toimeenpanovaiheessa ja kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Toimeenpanoon vaikuttavat mm.:
 - Eduskuntavaalit 2027
 - Seuraava hallitusohjelma
 - Helmi-ohjelman päivittäminen ja seuraava ohjelmakausi

- Toimenpiteiden määrän lisäksi on arvioitava niiden laatua ja vaikutuksia. Olennaista on se, millainen muutos luonnon tilassa todella saavutetaan.

Organisaatorajat eivät saisi muodostua ekologisten kokonaisuuksien hoidon rajoiksi. Tarvitaan yhteisiä tavoitteita, selkeää työnjakoa sekä yhteistyötä suunnittelusta toteutukseen, seurantaan ja viestintään.

Käytännön toteuttajien kokemus ja paikallinen tieto on saatava nykyistä vahvemmin osaksi suunnittelua, päätöksentekoa ja valtakunnallista seurantaa.

Kokemuksia ja ajatuksia
Helmi-ohjelman
päivittämiseksi eli hyvistä ja
toimimattomista asioista
sekä täydentämistarpeista
on hyvä koota jo nyt
- niitä tullaan kysymään &
kokoamaan viimeistään
ensi vuonna.

Katse on suunnattava horisonttiin, jotta pitkän aikavälin tavoitteet ja laajat ekologiset kokonaisuudet voidaan hahmottaa. Samalla on tunnistettava, mitä konkreettisia toimia on tehtävä ja jatkettava jo nyt.

Mukavia lintuvesipäiviä!

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiitos!

Maaret Väänänen
Ohjelmapäällikkö
Ympäristöministeriö
maaret.vaananen@gov.fi